

Informacja prasowa

Warszawa, dnia 5 marca 2024 roku.

Przekonanie o skuteczności szczepień jako zabezpieczenia przed powikłaniami chorób zakaźnych potwierdziło 50% respondentów. 70 % badanych ma świadomość, że szczepienia nie są potrzebne tylko dzieciom, silnie zakorzenione jest przekonanie, że szczepienia nie są bezpieczne, brakuje rzetelnych informacji o nich, jak i łatwego dostępu do szczepień, dla tych, którzy są do nich przekonani i chcieliby je wykonać podczas jednej wizyty (u lekarza POZ lub w aptece), barierę stanowią też koszty szczepionek – wynika z badania Fundacji MY PACJENCI Szczepienia dorosłych.

Postrzeżenie szczepień.

81% respondentów wierzy, że przed chorobą zakaźną można się uchronić. Przekonanie o skuteczności szczepień jako zabezpieczenia przed powikłaniami chorób zakaźnych potwierdziło 50% respondentów. Zauważalna jest różnica w grupach wiekowych – wśród osób w wieku 18-65 lat takie przekonanie potwierdziło 55,7% osób, natomiast wśród osób powyżej 65 lat – 64,8% osób - wynika z badania Fundacji MY PACJENCI Szczepienia dorosłych, przeprowadzonego w ramach projektu “Szczepienia dla każdego pokolenia” realizowanego we współpracy z organizacjami pacjentów zrzeszonymi w Radzie Organizacji Pacjentów przy Ministerstwie Zdrowia, w okresie listopad-grudzień 2023 r., metodą ankiety internetowej.

Znaczna grupa respondentów wskazuje, że **szczepienia nie są potrzebne tylko dzieciom (około 70%)** badanych, co może wskazywać na budzącą się świadomość dotyczącą szczepień, które przez wiele lat były postrzegane jako element profilaktyki chorób wyłącznie u dzieci. Niewielka różnica w wykazywaniu potrzeby szczepień u dorosłych ogólnie (56,4 %) i u dorosłych chorych przewlekle (56%), wskazuje że potrzeba szczepienia dorosłych jest, w opinii respondentów, niemal równoznaczna z potrzebą szczepienia osób z grup ryzyka. Różnice w odpowiedzi między grupami wiekowymi 18-65 lat vs. powyżej 65 lat są znaczące i wynoszą ok. 52 % vs. 64,2%.

Kalendarz szczepień dorosłych.

Na potrzebę wprowadzenia kalendarza szczepień dorosłych wskazała niemal połowa (46,6%) respondentów. **Wśród osób, które widziały potrzebę szczepienia dorosłych (529 osób), aż 80% (424 osoby) zauważało także potrzebę wprowadzenia kalendarza szczepień.**

Czynniki wpływające na szczepienie się osób dorosłych.

Osoby, które szczepiły się jako dorosłe (przeciwko covid, grypie) najczęściej motywowały to:

- troską o własne zdrowie
- obawą przed zachorowaniem
- troską o zdrowie swoich bliskich.

Czynniki wpływające na nieszczepienie się osób dorosłych.

Osoby, które nie wykonywały szczepień w wieku dorosłym jako powody tej decyzji podawały:

- przekonanie, że szczepionka jest niebezpieczna – tu szczególnie wysoki odsetek u osób, które nie szczepiły się przeciwko covid - 68 % wskazań
- obawa przed powikłaniem po szczepionce
- niewystarczająca informacja o skuteczności lub bezpieczeństwie szczepionki
- brak potrzeby szczepienia (np. mam wysoką odporność – szczególnie wskazywane przy szczepieniu przeciwko grypie – 42 %).

Magdalena Kołodziej, Prezes Fundacji MY PACJENCI, zwraca uwagę, że „pandemia COVID-19 miała szanse wpłynąć znacząco na **świadomość potrzeby szczepień w całym cyklu życia**. Niestety liczne błędy komunikacyjne zaprzepaściły tę szansę. Podobnie, w przypadku szczepień na grypę zabrakło konsekwencji w działaniu – jednego roku kampanie edukacyjne i bezpłatny dostęp do szczepień, a kolejnego powrót do licznych ograniczeń. **Konieczna jest spójna, wieloletnia strategia Państwa** i konsekwentna realizacja celów zmierzających do zwiększenia tzw. poziomu wyszczepialności w Polsce.”

Bariery szczepień dorosłych - jak je zlikwidować?

Respondenci jako bariery szczepień identyfikowali poniższe czynniki:

- brak świadomości że w wieku dorosłym należy się szczepić
- obawa, że nadmiar szczepień jest szkodliwy
- niewystarczająca informacja o skuteczności i bezpieczeństwie szczepień
- informacje o szkodliwości szczepień

Co należy zrobić ?

Zdaniem respondentów niezbędne działania to:

- edukacja i dostarczanie informacji dotyczących zarówno szczepień, jak i o ich dostępności w placówkach medycznych
- uproszczona procedura kwalifikacji do szczepień
- niwelowanie przekonania, że nadmiar szczepień jest szkodliwy
- koszty szczepień są istotną barierą dla znaczącej części społeczeństwa

Wnioski i komentarze

Magdalena Kołodziej, Prezes Fundacji MY PACJENCI, uważa, że wyniki badania wyraźnie wskazują na kilka podstawowych barier, z którymi jako społeczeństwo powinniśmy się zmierzyć. Główną ich osią jest zbyt mały DOSTĘP:

- 1) DOSTĘP INFORMACYJNY
- 2) DOSTĘP PROCEDURALNY
- 3) DOSTĘP FINANSOWY

DOSTĘP INFORMACYJNY

Kluczowa jest **edukacja i dostarczanie rzetelnych i napisanych przystępnym językiem informacji** dotyczących zarówno szczepień, jak i ich dostępności w placówkach medycznych, a także podnoszenie świadomości potrzeby szczepień w wieku dorosłym, korzyści płynących ze szczepień oraz redukcja obaw z nimi związanych.

Podstawą zwiększenia poziomu realizacji szczepień w każdym wieku jest wiedza, a w tym obalanie szkodliwych mitów. Pierwszy mit: że szczepienia są tylko dla dzieci; drugi – że mogą obniżyć odporność lub wywołać inne negatywne skutki, trzeci - że ich nadmiar może być szkodliwy. **Obawy mają ogromny wpływ na decyzję o zaszczepieniu** i warto te obawy próbować rozwiązać prowadząc kompleksowe, wieloaspektowe i wielokanałowe działania edukacyjne.

O konieczności szczepień na każdym etapie życia powinno się edukować wszystkie grupy wiekowe. Informacje na ten temat powinny być też dostępne w placówkach ochrony zdrowia, powinni je przekazywać lekarze, pielęgniarki. Personel medyczny i materiały dostępne w placówkach medycznych to rekomendowane przez respondentów badania źródła wiedzy o szczepieniach.

DOSTĘP PROCEDURALNY

Obecnie dostęp do szczepień jest utrudniony (wymagane recepty od lekarza, samodzielny zakup szczepionki, wielokrotność wizyt). Ważne jest, aby **procedura kwalifikacji do szczepienia** była na tyle **uproszczona**, aby można ją było przejść szybko, chociaż nadal przy rzetelnej weryfikacji przeciwwskazań stworzenie SZYBKIEJ ŚCIEŻKI PROFILAKTYCZNEJ ze szczepieniami jako jednym z jej głównych filarów. Warto jest likwidować barierę systemową, i wprowadzić możliwość szczepienia w czasie jednej wizyty u lekarza lub w aptece.

Dobrym przykładem pożądanых rozwiązań są szczepienia przeciw COVID-19, w przypadku których każdy może bezpłatnie się zaszczepić, kwalifikacja jest szybka, od razu można przyjąć szczepionkę. Warto z tego modelu korzystać w przypadku innych szczepień.

DOSTĘP FINANSOWY

Koszty szczepienia są istotną barierą dla znaczącej części społeczeństwa, przewyższając niejednokrotnie możliwości osób chętnych się zaszczepić.

Zasadnym wydaje się również wprowadzenie bezpłatnych szczepień, przynajmniej dla osób 65 plus oraz dla osób młodszych, z tzw. grup ryzyka, np. z chorobami przewlekłymi. Ze względu na dość ostrożny stosunek Polaków nie możemy spodziewać się boomu na szczepienie. Warto likwidować barierę finansową i zapewnić możliwość zaszczepienia się tym, którzy chcieliby skorzystać z takiej formy ochrony przed zachorowaniem.

Aleksander Biesiada, lekarz specjalista medycyny rodzinnej, Pełnomocnik Zarządu Głównego PTMR ds. Innowacji i Rozwoju - Nie szczepimy się. Choć powinniśmy. Liczba pacjentów dorosłych zagrożonych powikłaniami infekcji, a chorujących już poważnie z powodu chorób przewlekłych rośnie z każdym rokiem. Rośnie liczba dostępnych szczepień (w ostatnim czasie to nie tylko szczepionki przeciw COVID-19, ale także nowa szczepionka przeciw pneumokokom, szczepionka przeciw RSV czy półpaściowi). Niestety, zamiast rosnącej wyszczepialności, mamy rosnący chaos w systemie profilaktyki chorób zakaźnych.

Czekamy na nowe podejście do szczepień: bardziej aktywne, włączające pacjentów, ale także aktywizujące różnych pracowników systemu opieki zdrowotnej (nie tylko lekarzy i pielęgniarki, ale także farmaceutów). Do tej zmiany potrzebujemy edukacji - wszystkich. Od pacjentów przez ich rodziny. Po specjalistów w systemie opieki zdrowotnej. Potrzebujemy wreszcie rozwiązań IT, jak choćby scentralizowanego kalendarza szczepień z indywidualną kartą szczepienia także dla osoby dorosłej. Rozwiązania, które nie tylko "jest", ale też które "jest używane".

Raport pozostawił niejako na swoim marginesie kwestie szczepień uchodźców z Ukrainy, zwłaszcza dzieci. Brakuje wymiany informacji o tym, które z nich pozostały w Polsce i powinny być szczepione zgodnie z polskim PSO. Bez aktywnej postawy rodziców i opiekunów, dzieci te nigdy mogą nie trafić do lekarza rodzinnego. Jak zatem zapewnić objęcie ich powszechnym programem szczepień? Powinno się to stać przedmiotem czynnych działań rządzących.

Zdaniem profesora Marcina Czecha, Prezesa Polskiego Towarzystwa Farmakoekonomicznego specjalisty epidemiologa, specjalisty zdrowia publicznego - respondenci sugerują potrzebę edukacji społecznej na temat korzyści zdrowotnych wynikających ze szczepień oraz dostępności do rzetelnych informacji na temat szczepień. Ponadto, istotne jest ułatwienie dostępu do szczepień poprzez organizację kampanii szczepień, programów darmowych szczepień oraz zwiększenie dostępności szczepionek. Wnioskiem z przeprowadzonej analizy jest potrzeba kontynuacji działań mających na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat korzyści zdrowotnych wynikających ze szczepień oraz eliminacja barier utrudniających realizację szczepień u dorosłych. Rekomenduje się zwiększenie inwestycji w edukację zdrowotną oraz promowanie polityk publicznych wspierających dostępność i realizację szczepień. Informacje dotyczące szczepionek powinny być wiarygodne, rzetelne i napisane przystępnym językiem.

Doktor Piotr Dąbrowiecki, z Kliniki Chorób Wewnętrznych, Infekcyjnych i Alergologii Wojskowego Instytutu Medycznego, Polska Federacja Stowarzyszeń Chorych na Astmę Alergie i POChP, podkreśla, że „szczepienia osób dorosłych są najlepszą formą profilaktyki zaostrzeń chorób przewlekłych spowodowanych infekcjami. Szczepienia przeciwko grypie, pneumokokom, Covid 19, RSV, krztuścowi, półpaścowi zmniejszają ryzyko ciężkich powikłań wywołanych przebiegiem infekcji w grupie chorych z przewlekłymi chorobami układu oddechowego. W codziennej praktyce rekomendujemy chorym zaszczepienie się przeciwko tym patogenom. Większość chorych rozumie, że szczepienia są skutecznym sposobem zapobiegania chorobom zakaźnym, zmniejszającym ilość zaostrzeń i zgonów z tej przyczyny ale jeśli chodzi o decyzje o szczepieniu pozostają bierni (na co wskazuje badanie). Niestety prawie 20% ankietowanych jest wrogo nastawiona do szczepionek, boi się, że są niebezpieczne lub że ich działanie jest niepotwierdzone w badaniach. Ta duża grupa stanowi źródło tworzenia i powielania informacji o niekorzystnych działaniach szczepionek. Patrząc na tę sytuację, jedynie rzetelna edukacja we wszystkich mediach (być może kampania medialna na temat szczepień osób dorosłych) może zamienić stan obecny i spowodować zwiększenie wszczepialności całego społeczeństwa oraz grup szczególnie wrażliwych jakimi są chorzy z przewlekłymi chorobami układu oddechowego. Stworzenie wytycznych dotyczących szczepień dla osób dorosłych, zmniejszenie niepotrzebnej biurokracji związanej ze szczepieniami, włączenie farmaceutów w proces szczepień, ulgi związane z refundacją oraz kompleksowy projekt zarządzania szczepieniami w oparciu o platformę P1 są w stanie pomóc rozwiązać ten palący problem w Polskiej opiece zdrowotnej.

Charakterystyka respondentów:

W prezentowanym badaniu warto zwrócić uwagę na to, że **udział w nim wzięli nie tylko pacjenci i ich opiekunowie**, a więc osoby najbardziej związane z ochroną zdrowia, ale także osoby, które nie identyfikowały się z tymi grupami. Ponadto, nie wystąpiła też nadreprezentacja żadnej z grup pacjentów. Pomimo, że przeprowadzone badanie nie jest reprezentatywne, to dało ono szeroki obraz tematu szczepień dorosłych w Polsce oraz pozwoliło na większą obiektywizację wyników badań.

W badaniu udział wzięło łącznie 940 osób, w tym 692 kobiety (74 %) i 248 mężczyzn (26 %).

Wśród respondentów było:

- 432 pacjentów (46%),
- 94 opiekunów (10%).
- Pozostałe 414 osób (44%), nie określiły siebie jako reprezentanta żadnej z tych grup.